

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 DEP
0030 Oslo

Deres ref.:

Vår ref: HSAK202300356

Dato: 02-08-2023

Høring: Forslag til endringer i forskrift om spesialistutdanning og spesialistgodkjenning for leger og tannleger (spesialistforskriften)

Det vises til ovennevnte høringsnotat fra departementet. Forslagene i høringsnotatet har vært på høring blant relevante organisasjonsledd i foreningen. Disse ligger til grunn for høringssvaret fra Legeforeningen.

Innledningsvis vil vi berømme departementet for å foreslå nødvendige tilpasninger i dagens regulering av spesialistutdanning. Utforming av forskrift må ta høyde for at måten spesialisthelsetjenesten er organisert på, blant annet med høy grad av funksjonsfordeling, er med på å sette rammer for hvor og hvordan spesialistutdanningen kan gjennomføres. Det vises til tidligere innspill fra Legeforeningen der vi har redegjort for behov for endringer for å ivareta utdanningskapasitet i enkelte spesialiteter. Vi har påpekt at vesentlighetskravet har gitt noen uheldige og utilsiktede konsekvenser som fører til at gode læringsarenaer ikke blir benyttet. Dette gjelder særlig for små sykehus i distriktene, og små spesialiserte sykehus.

Høringsnotatet inneholder følgende to hovedforslag som Legeforeningen vil kommentere løpende:

1) Helse- og omsorgsdepartementet foreslår et unntak fra i spesialistforskriften § 20 andre ledd andre punktum om at en vesentlig del av læringsmålene for den enkelte spesialitet skal kunne oppnås ved læringsaktiviteter i virksomheten. Den foreslåtte endringen vil bety at Helsedirektoratet i særlige tilfeller kan godkjenne utdanningsvirksomheter selv om virksomheten ikke kan tilby en vesentlig del av læringsmålene.

Helse- og omsorgsdepartementet skriver at av hensyn til kvaliteten på spesialistutdanningen foreslås at unntak bare kan gis dersom minst en tredjedel av læringsmålene for den enkelte spesialitet kan oppnås ved læringsaktiviteter i virksomheten og virksomheten har inngått samarbeidsavtale med godkjent utdanningsvirksomhet om gjennomføring av de læringsmålene virksomheten selv ikke kan tilby.

Kommentarer fra Legeforeningen

Legeforeningen støtter forslaget. En endring vil bidra til å opprettholde dagens utdanningskapasitet og rekruttering til spesialiteter som allerede mangler spesialister utenfor de største byene og som behandler komplekse pasienter med tilstander av økende forekomst. Den foreslåtte endringen vil dermed ha store positive konsekvenser for de aktuelle pasientene.

Det er en viktig sikkerhetsventil at unntak kun gjelder dersom minst en tredjedel av læringsmålene for den enkelte spesialitet kan oppnås ved læringsaktiviteter i virksomheten **og** virksomheten har inngått samarbeidsavtale med godkjent utdanningsvirksomhet om gjennomføring av de læringsmålene virksomheten selv ikke kan tilby. Dette vil bidra til forutsigbare utdanningsløp og til å forhindre fragmentering av utdanningsløpene. Det er særlig viktig at Helsedirektoratet påser at disse kravene er oppfylt i forbindelse med søknadsbehandling for å bli en godkjent utdanningsvirksomhet for de aktuelle virksomhetene.

Legeforeningen er også enig i departementets vurdering at det ikke kan lempes på de andre kravene som fremgår av spesialistforskriften. Med dette menes blant annet at virksomheten må ha en eller flere ansatte i den aktuelle spesialiteten, og minst halvparten av dem må være fast ansatt, virksomheten må ha et pasientgrunnlag, klinisk og akademisk kompetanse, medisinskfaglige aktiviteter og forskningsaktiviteter som er tilstrekkelige i forhold til læringsmålene og virksomheten må legge til rette for at legen får nødvendig veiledning og supervisjon. Disse kravene må fortsatt gjelde uten unntak. Vi savner imidlertid at det i forslag til endring i bestemmelsen ikke vises til § 24 (*Godkjente utdanningsvirksomheters gjennomføring av internundervisning*) og § 25 (*Utdanningsvirksomhetenes ansvar for utdanningsløpet til den enkelte lege*). Legeforeningen mener at utdanningsvirksomheter som får godkjenning etter den foreslåtte unntaksbestemmelsen må være ansvarlig for å gjennomføre internundervisning og oppfylle de øvrige forpliktelsene som følger av § 25.

Vi er også enig med departementet i at det bør settes en nedre grense for hvor stor andel av læringsmålene en virksomhet må kunne tilby for å bli godkjent etter unntaksbestemmelsen. En virksomhet som kun kan tilby et fåtall læringsmål vil vanskelig kunne ivareta den nødvendige kvaliteten i utdanningen av leger. Det vil også være krevende for virksomheten å oppfylle alle kravene som stilles til utdanningsvirksomheter. Departementet har derfor kommet til at minst en tredjedel av læringsmålene for den enkelte spesialitet må kunne oppnås ved læringsaktiviteter i virksomheten for å kunne bli godkjent etter unntaksbestemmelsen. Legeforeningen støtter dette.

Dagens regulering legger opp til en skjønnsmessig helhetsvurdering av hva som er "en vesentlig del av læringsmålene... ". Vurderingen skal ikke bare bygge på antall læringsmål, men også den tiden det normalt tar å oppnå disse. Helsedirektoratet sin praksis innebærer at virksomhetene må kunne tilby minst halvparten av utdanningsløpet for å kunne bli godkjent. Det er uklart for Legeforeningen om den foreslåtte endringen skal forstås slik at virksomheter som søker etter unntaksbestemmelsen både skal kunne oppfylle 1/3 av læringsmålene og 1/3 av utdanningstiden. Dette bør presiseres.

Forholdet mellom § 2 femte og sjette ledd og høringsnotatets forslag til endringer i § 20 er mangelfullt beskrevet i høringsnotatet og bør presiseres. Det bør vurderes å presisere § 2 femte og sjette ledd.

Høringsnotatet beskriver heller ikke om det er begrensninger i hvilke type og hvor mange godkjente utdanningsvirksomheter, virksomheter som skal søke etter unntaksbestemmelsen kan inngå avtaler med. Den foreslåtte endringen kan potensielt medføre at LIS pålegges spesialiseringsperioder/ rotasjoner flere steder i løpet av et utdanningsløp. Det er viktig at hensynet til helhetlige utdanningsløp vurderes og vektlegges ifm søknadsbehandlingen i Helsedirektoratet.

I høringsnotatet trekker departementet frem rekruttering og bemanning i mindre virksomheter, der LIS beskrives å være en viktig ressurs, som en begrunnelse for endringsforslaget. Legeforeningen vil presisere at faglige og utdanningsmessige forhold må ligge til grunn ved anvendelse av unntaksbestemmelsen. Dårlig rekruttering og mangel på arbeidskraft er ikke i seg selv akseptable grunner for unntak fra vesentlighetskravet.

2) I høringsnotatet foreslås en endring i spesialistforskriften § 32 andre ledd ved at ordlyden endres fra «ett eller flere læringsmål» til «læringsmål». Det angis at endringen er av teknisk karakter og at denne ordlyden vil være mer presis sett hen til hvordan bestemmelsen er ment å forstås og praktiseres.

Kommentarer fra Legeforeningen

Legeforeningen er ikke enig i at forslaget kun er en teknisk endring uten materielle konsekvenser. Som departementet redegjør for er bakgrunnen for endringen at Helsedirektoratet får mange søknader om å få godkjent et begrenset antall læringsmål i utdanningens første del. Helsedirektoratet opplyser på sine nettsider at det fra 1. februar 2023 er en forutsetning om å få en slik søknad vurdert at legen kun mangler en mindre del av læringsmålene i del 1. Dette viser at endringen vil få konsekvenser da vilkåret for å få tjeneste fra andre land vurdert vil være snevret inn. Det vil også være vanskelig for leger som vurderer å søke om godkjenning etter § 32 å vite om de oppfyller vilkåret for søknadsbehandling – dvs om de kun mangler en "mindre del av læringsmålene i LIS 1". Ofte vil de ikke vite dette før Helsedirektoratet har behandlet saken.

Med hilsen

Den norske legeforening

Jus- og arbeidsliv

Siri Skumlien
generalsekretær

Lars Duvaland
direktør

Saksbehandler: Siri Næsheim, rådgiver/advokatfullmektig